

Wyrok z dnia 11 stycznia 2007 r.

II UK 156/06

Dla stwierdzenia częściowej niezdolności do pracy (art. 12 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, jednolity tekst: Dz.U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353 ze zm.) decydująca jest nie tylko utrata możliwości wykonywania pracy zarobkowej z powodu naruszenia sprawności organizmu, ale także brak rokowania odzyskania zdolności do pracy po przekwalifikowaniu.

Przewodniczący SSN Jerzy Kuźniar (sprawozdawca), Sędziowie SN: Krystyna Bednarczyk, Herbert Szurgacz.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 11 stycznia 2007 r. sprawy z odwołania Tadeusza K. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w L. o rentę z tytułu niezdolności do pracy, na skutek skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 15 czerwca 2005 r. [...]

u c h y l i ł zaskarżony wyrok i oddalił apelację wnioskodawcy, nie obciążając go kosztami postępowania.

U z a s a d n i e n i e

Wyrokiem z dnia 15 czerwca 2005 r. [...] Sąd Apelacyjny we Wrocławiu, zmienił na skutek apelacji wnioskodawcy Tadeusza K. wyrok Sądu Okręgowego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Legnicy oraz poprzedzającą go decyzję organu rentowego - Zakładu Ubezpieczeń Społecznych-Oddziału w L. z dnia 12 czerwca 2003 r. i przyznał wnioskodawcy prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy w okresie od 1 lipca 2003 r. do 30 czerwca 2005 r.

Według ustaleń Sądu Okręgowego, wnioskodawca, z zawodu murarz-tylnkarz, pracował najpierw jako traktorzysta, później jako ostrzarz, a następnie jako szlifierz elementów odlewów. Od dnia 22 sierpnia 1990 r. nieprzerwanie do dnia 30 czerwca

2003 r. pobierał rentę według trzeciej grupy inwalidzkiej, następnie rentę z tytułu częściowej niezdolności do pracy. Począwszy od 1988 r. wnioskodawca pracował jako konserwator w szkole (od 1 stycznia 2003 r. w pełnym wymiarze czasu pracy). Orzeczeniem z dnia 4 czerwca 2003 r. lekarz orzecznik ZUS rozpoznał u niego stan po udarze niedokrwiennym mózgu ze śladowym niedowładem kończyny górnej prawej, nadciśnienie tętnicze, cukrzycę, zespół bólowy kręgosłupa lędźwiowego z zaznaczonymi objawami korzeniowymi i uznał go za zdolnego do pracy zgodnie z kwalifikacjami konserwatora, które wnioskodawca nabył po samoprzekwalifikowaniu. W toku postępowania, w złożonej opinii biegli lekarze: ortopeda, internista i neurolog, uznali, że stwierdzone zmiany chorobowe powodują w dalszym ciągu niezdolność wnioskodawcy do pracy w zawodzie murarza i szlifierza, jednak nie upośledzają jego zdolności do pracy w charakterze konserwatora - zgodnej z nabytymi kwalifikacjami. W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy uznał, że wnioskodawca jako zdolny do pracy nie spełnił wszystkich przesłanek określonych w art. 57 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353 ze zm.), pracując bowiem przez wiele lat na stanowisku konserwatora, zdobył nowe kwalifikacje zawodowe i nie może być uznany za niezdolnego do pracy zgodnej z tymi kwalifikacjami.

W apelacji od wyroku wnioskodawca wskazał na nieprawidłowe ustalenia faktyczne Sądu Okręgowego w przedmiocie jego zatrudnienia jako konserwatora w pełnym wymiarze czasu pracy, gdy w rzeczywistości do końca roku 2002 pracował w wymiarze najpierw $\frac{1}{2}$ etatu, a następnie $\frac{3}{4}$ etatu. Dopiero od 1 stycznia 2003 r. został zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy z uwagi na trudną sytuację materialną rodziny. Apelujący dodał także, że pracując od 18 lat jako konserwator w szkole, jest traktowany jako niepełnosprawny i w związku z tym jest zwolniony z obowiązku wykonywania cięższych prac, tj. malowania, tynkowania, prac na wysokościach.

Rozpoznając apelację, Sąd Apelacyjny uznał, że Sąd Okręgowy dokonał nieprawidłowych ustaleń w przedmiocie poziomu kwalifikacji zawodowych wnioskodawcy. Zdaniem Sądu drugiej instancji, zgodnie z art. 12 ust. 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS, częściowo niezdolną do pracy jest osoba, która w znacznym stopniu utraciła zdolność do pracy zgodnej z poziomem posiadanych kwalifikacji, przy czym dla oceny istnienia częściowej niezdolności do pracy znaczenie ma nie tylko ustalenie możliwości wykonywania dotychczasowej pracy ale przede wszystkim pracy zgodnej z poziomem posiadanych kwalifikacji. Zdaniem

Sądu, wnioskodawca - z zawodu murarz - tynkarz w tym zawodzie pracował około 2 lat. Następnie był zatrudniony przez kilka miesięcy w 1975 r. jako traktorzysta, przez okres 7 lat (1977 - 1984) jako ostrzarz, a od 1984 r. do 1990 r. zajmował się szlifowaniem dużych elementów odlewów. Dopiero po otrzymaniu świadczenia rentowego z tytułu niezdolności do pracy zatrudnił się jako konserwator w szkole, początkowo na $\frac{1}{2}$ etatu, następnie $\frac{3}{4}$, a dopiero od stycznia 2003 r. w pełnym wymiarze czasu pracy. Nieprawidłowo zatem Sąd Okręgowy przyjął, że wnioskodawca pracował przez ostatnich 18 lat w pełnym wymiarze czasu pracy. Sąd Apelacyjny wskazał również, że brak podstaw do przyjęcia, że wnioskodawca posiada jedynie kwalifikacje do wykonywania pracy konserwatora w szkole, skoro zawód wyuczony oraz zawód szlifierza wykonywany przez wnioskodawcę przez okres 6 lat do momentu otrzymania świadczenia rentowego, uzasadniają istnienie jego wyższych kwalifikacji zawodowych. Zdaniem Sądu nie zmienia takiej oceny fakt, że wnioskodawca po przyznaniu renty podjął prostą i słabiej wynagradzaną pracę jako konserwator. Skoro zatem zawód wyuczony oraz zawód wykonywany przez wnioskodawcę przez wiele lat przed otrzymaniem renty wymagały wyższych kwalifikacji i były lepiej wynagradzane niż praca wykonywana w trakcie pobierania świadczenia rentowego należy uznać, że nastąpiło ograniczenie zdolności wnioskodawcy do pracy zgodnej z posiadanymi umiejętnościami, a zatem zachodziły podstawy do przyznania dochodzonego świadczenia.

Powyższy wyrok zaskarżył skargą kasacyjną pełnomocnik Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i zarzucając naruszenie prawa materialnego - art. 12 ust. 1 i 3 oraz art. 57 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych poprzez uznanie częściowej niezdolności do pracy ubezpieczonego i przyznanie z tego tytułu prawa do renty, w sytuacji gdy po przekwalifikowaniu pracuje on w pełnym wymiarze czasu pracy w zawodzie konserwatora i zgodnie z treścią opinii biegłych sądowych jest zdolny do pracy, wniósł o jego uchylenie w całości i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania, ewentualnie o zmianę zaskarżonego wyroku w całości i oddalenie apelacji wraz z orzeczeniem o kosztach postępowania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 398¹³ § 1 i 2 k.p.c. Sąd Najwyższy rozpoznaje sprawę w granicach skargi kasacyjnej (jej podstaw) i jest związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia, jeżeli skarga nie zawiera zarzutu naruszenia przepisów postępowania - tak jak w rozpoznawanej sprawie (bądź jeżeli taki zarzut okaże się niezasadny). Okoliczności faktyczne rozpoznawanej sprawy nie budzą wątpliwości, sporna pozostaje ich ocena w świetle przepisów prawa materialnego. Skarga kasacyjna zawiera zarzut błędnej wykładni art. 57 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS, formułującego przesłanki nabycia prawa do renty oraz art. 12 ust. 1 i 3 ustawy, który definiuje niezdolność do pracy. Stosownie do tego ostatnio powołanego przepisu, niezdolną do pracy w rozumieniu ustawy jest osoba, która „całkowicie lub częściowo utraciła zdolność do pracy zarobkowej z powodu naruszenia sprawności organizmu i nie rokuje odzyskania zdolności do pracy po przekwalifikowaniu”, a częściowo niezdolną do pracy jest osoba, która w „znacznym stopniu utraciła zdolność do pracy zgodnej z poziomem posiadanych kwalifikacji”. Ocenę stopnia i trwałości niezdolności do pracy oraz rokowania co do odzyskania zdolności do pracy wywodzi się z przewidzianych w art. 13 ustawy przesłanek, a więc: stopnia naruszenia sprawności organizmu oraz możliwości przywrócenia niezbędnej sprawności w drodze leczenia i rehabilitacji, możliwości wykonywania dotychczasowej pracy lub podjęcia innej pracy oraz celowości przekwalifikowania zawodowego, przy wzięciu pod uwagę rodzaju i charakteru dotychczas wykonywanej pracy, poziomu wykształcenia, wieku i predyspozycji psychofizycznych, odnoszących się jedynie do ustalania stopnia lub trwałości niezdolności do pracy. Wymienione przesłanki są bez znaczenia, jeżeli aspekt biologiczny (medyczny) wskazuje na zachowanie zdolności do pracy.

Podstawę faktyczną zaskarżonego wyroku stanowiła, dokonana przez Sąd drugiej instancji, istotna w sprawie ocena, że wnioskodawca jest niezdolny do wykonywania pracy zgodnej z poziomem posiadanych kwalifikacji w pełnym wymiarze czasu. Odnosząc się do kwalifikacji zawodowych wnioskodawcy, Sąd Apelacyjny wskazał na zawód wyuczony (murarz) oraz zawód szlifierza wykonywany przez wnioskodawcę przez okres 6 lat do momentu przyznania świadczenia rentowego, co pozwala orzec o ograniczeniu zdolności do pracy zgodnej z posiadanymi kwalifikacjami i tym samym przyznać prawo do renty. W ocenie Sądu Najwyższego, w stanie faktycznym sprawy oceny tej nie można podzielić, tak więc zarzut błędnej wykładni art. 12 ustawy należy uznać za uzasadniony. W świetle zebranego materiału dowo-

dowego, w tym zwłaszcza opinii biegłych lekarzy: neurologa, ortopedy i internisty z dnia 11 października 2003 r., wnioskodawca jest niezdolny do pracy w zawodzie murarza i szlifierza, jednak jest zdolny do wykonywanej obecnie pracy konserwatora. Ponadto wnioskodawca wykonywał pracę konserwatora w szkole, początkowo na $\frac{1}{2}$ etatu, następnie $\frac{3}{4}$, a od stycznia 2003 r. w pełnym wymiarze czasu pracy już od 18 lat. Okres pracy w charakterze konserwatora jest więc najdłuższym okresem zatrudnienia, co uzasadnia ocenę Sądu pierwszej instancji, że doszło do samoprzekwalifikowania się wnioskodawcy, który pracując nieprzerwanie od wielu lat jako konserwator w szkole, zdobył nowe kwalifikacje zawodowe. Powyższe uzasadnia konstatację, że nie utracił on w znacznym stopniu zdolności do pracy, nie jest więc częściowo niezdolnym do pracy w rozumieniu art. 12 ust. 3 ustawy o FUS. Dokonując analizy pojęcia „częściowa niezdolność do pracy” należy zwrócić uwagę zarówno na kryterium biologiczne, jak i ekonomiczne. W sensie biologicznym, to stan organizmu dotkniętego schorzeniami naruszającymi jego sprawność w stopniu powodującym częściową niezdolność do pracy zgodnej z poziomem posiadanych kwalifikacji; w sensie ekonomicznym, to częściowa utrata zdolności do zarobkowania wykonywaniem takiej pracy. Osobą częściowo niezdolną do pracy jest osoba, która spełnia obydwa te kryteria, a więc jest dotknięta upośledzeniem zarówno biologicznym jak i ekonomicznym. W wyroku Sądu Najwyższego z dnia 14 marca 2006 r., I UK 159/05, (niepublikowany), wskazano, że przez pojęcie „pracy zgodnej z poziomem posiadanych kwalifikacji” można rozumieć zarówno kwalifikacje formalne (wykształcenie i przygotowanie zawodowe stwierdzone świadectwami, dyplomami, zaświadczeniami), jak i kwalifikacje rzeczywiste (wiedza i umiejętności faktyczne). W odniesieniu do wnioskodawcy pracą zgodną z poziomem posiadanych kwalifikacji jest więc także praca na stanowisku konserwatora. Wnioskodawca, pracując na tym stanowisku 18 lat, nabył bowiem wiedzę, umiejętności oraz doświadczenie w tym zawodzie, co uniemożliwia odniesienie utraty zdolności do pracy wnioskodawcy do innych kwalifikacji w wykonywanych znacznie wcześniej zawodach. Decydującą dla stwierdzenia niezdolności do pracy jest bowiem nie tylko utrata możliwości wykonywania pracy zarobkowej z powodu naruszenia sprawności organizmu, ale brak rokowania odzyskania zdolności do pracy po przekwalifikowaniu. O częściowej niezdolności do pracy nie decyduje sam fakt występowania schorzeń, lecz ocena, czy i w jakim zakresie wpływają one na utratę zdolności do pracy zgodnej z posiadanymi kwalifikacjami (tak w wyroku

Sądu Najwyższego z dnia 1 grudnia 2000 r., II UKN 113/00, OSNAPiUS 2002 nr 14, poz. 343).

Tak więc gdy biologiczny stan kalectwa lub choroba, nie powodują naruszenia sprawności organizmu w stopniu mającym wpływ na zdolność do pracy także innej, ale mieszczącej się w ramach posiadanych lub możliwych do uzyskania kwalifikacji, to brak prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 lutego 2006 r., II UK 156/05, niepublikowany).

W tym więc stanie rzeczy, gdy podstawa naruszenia prawa materialnego wskazana w skardze kasacyjnej okazała się uzasadniona, należało w oparciu o art. 398¹⁶ k.p.c. orzec jak w sentencji. O kosztach orzeczono po myśli art. 102 k.p.c.

=====